

บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูสีลสาราภรณ์
เจ้าอาวาสวัดป่าสักดาราม บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
The role of monks in local development case study of Phrakru
Silasaraphorn Abbot of Wat Pa Sak Daram, Tha Muang Village,
Tha Muang Sub - District, Selaphum District, Roi Et Province.

วรินยุพา จุ่มคำ¹, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์^{2*}, และรพีพร ธงทอง³

Warinyupa Jumkham¹, Pongsawut Rachjun^{2*}, and Rapeeporn Thongtong³

^{1,2,3} คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

^{1,2,3} Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: Seat007@outlook.com

Received 29/07/2024 | Revised 15/08/2024 | Accepted 26/08/2024

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น 2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น และ 3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก มีกลุ่มเป้าหมาย 6 กลุ่ม คือ 1) ผู้ใหญ่บ้าน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน 4) ประชาชน 5) พระสงฆ์ และ 6) ปราชญ์ชาวบ้าน รวมทั้งสิ้น 20 คน ผลการศึกษาด้านบทบาทการเผยแผ่ พบว่า พระสงฆ์ได้เน้นการเผยแผ่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมส่งเสริมศาสนาในวันสำคัญต่าง ๆ ในรอบปี บางครั้งก็ตอบรับนโยบายของรัฐและท้องถิ่น เช่น โครงการธรรมสัจจะโดยถือเป็นการเผยแผ่เชิงรุก ทั้งยังได้มีการจัดโครงการกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเอง เช่น โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เป็นการใช้ช่วงปิดเทอมของเยาวชนชายเข้าหาพระพุทธศาสนา การจัดกิจกรรมต่อต้านยาเสพติด การรณรงค์ให้ชุมชนปลอดอบายมุข ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่า พระสงฆ์ที่มีศักยภาพด้านสอนหลักธรรม มีบทบาทในการสอนหลักธรรมจริยธรรมในโรงเรียนหรือบางครั้งจัดการเรียนการสอนในวัด เข้าไปมีส่วนร่วมด้านการเป็นกรรมการด้านการศึกษาในโรงเรียน ทั้งยังมอบทุนทรัพย์ให้กับเยาวชนและยังมีโครงการอบรมธรรมสัจจะอีกด้วย ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ พบว่า พระสงฆ์ได้มีการเข้ามามีส่วนร่วมในการก่อสร้างสาธารณสุขประโยชน์ในชุมชน เช่น ศาลาประชาคม ตัดและขยายถนนภายในชุมชน พัฒนาสภาพภูมิทัศน์ริมถนน สร้างประปา และให้ความช่วยเหลือเป็นที่พึ่งพิงในยามที่ประชาชนประสบภัยด้านต่าง ๆ เช่น อุทกภัย อัคคีภัย และ วาตภัย

คำสำคัญ: บทบาท; พระสงฆ์; การพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

This research is a qualitative research with 3 objectives: 1. To study the role of monks in local development, 2. To analyze problems and obstacles in the role of monks in local development, and 3. To suggest guidelines for solving problems and obstacles in the role of monks in local development. The method used was in-depth interviews with 6 target groups: 1) village headman, 2) assistant village headman, 3) village committee, 4) people, 5) monks, and 6) local scholars, totaling 20 people. The results of the study on the role of dissemination found that monks focused on dissemination, which was mostly activities to promote religion on important days throughout the year. Sometimes, they responded to government and local policies, such as the mobile Dharma project, which was considered proactive dissemination. They also organized self-designed projects and activities, such as the summer novice ordination project, which was a way for young men to use their school break to approach Buddhism, organized anti-drug activities, and campaigned for communities to be free from vices. In terms of educational welfare, it was found that monks who have the potential to teach Dhamma principles have a role in teaching Dhamma and ethics in schools or sometimes organize teaching in temples, participate in being an education committee in schools, provide funds to youths, and also have mobile Dhamma training projects. In terms of public welfare, it was found that monks have participated in the construction of public utilities in the community, such as community halls, cutting and expanding roads within the community, developing the landscape along the roads, building waterworks, and providing shelter when people are affected by disasters such as floods, fires, and storms.

Keywords: Role; Monks; Local Development

บทนำ

วัดและพระสงฆ์คือสถาบันทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญหน้าที่หลักของพระสงฆ์คือ การศึกษา ปฏิบัติธรรมและการสั่งสอนหลักธรรมทางศาสนาให้แพร่หลายและสืบต่อคำสอนของศาสนาให้คงอยู่ในสังคมตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาวัดในฐานะองค์กรที่สำคัญองค์กรหนึ่งในสังคมไทยและเป็นศูนย์กลางของชุมชน ในอดีตวัดเป็นทุกอย่างของสังคม เป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพนับถือและเป็นศูนย์รวมในด้านจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยนับวัดและพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาจึงเป็นหลักที่สำคัญของประเทศไทย (พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล), 2552)

พระสงฆ์เป็นผู้มีพื้นฐานทางจิตใจที่รักการทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและชอบเสียสละ ดังนั้นเมื่อพระสงฆ์ได้ออกธุดงค์ไปในพื้นที่ต่าง ๆ หรือเมื่อได้ไปอบรมประชาชนตามนโยบายพระธรรมทูตในหมู่บ้านต่าง ๆ ได้พบเห็นถึงปัญหาความทุกข์ยากนานัปการของประชาชน จึงปลุกเร้าพื้นฐานทางจิตเจตน์ง่าแล้ว และพยายามผลักดันให้เกิดการพัฒนาชนบทเพื่อประโยชน์สุขของชุมชน จากประสบการณ์ของพระสงฆ์นักพัฒนาที่ได้ออกไปพบเห็นชุมชนอื่นดีกว่า ประชาชนได้รับการพัฒนาจนมีสภาพการดำรงชีวิตที่สุขสบายมากกว่า เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสภาพปัญหาและความทุกข์ยากของคนภายในชุมชน จึงต้องการเข้า

มามีบทบาทในการพัฒนาชุมชนของตนให้ทัดเทียมกับชุมชนที่พัฒนาแล้ว เนื่องจากพระสงฆ์นักพัฒนาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีพื้นเพเป็นคนในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้นเป็นผู้ที่เกิดและเติบโตในชุมชนนั้น จึงมีความรู้และเห็นสภาพปัญหาความยากจนของประชาชนในชุมชนมาโดยตลอด การใช้ชีวิตอยู่ในเพศบรรพชิตถึงแม้จะสามารถตัดขาดจากเรื่องทางโลกได้ในระดับหนึ่งแต่ไม่มีทางที่จะตัดขาดได้โดยสิ้นเชิงจึงต้องเข้ามาพัฒนาชุมชน ซึ่งมองในอีกมุมมองหนึ่งก็คือการช่วยเหลือพ่อแม่ญาติพี่น้องของตนในทางอ้อมนั่นเอง หากเล็งเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนถ้าหากชุมชนขาดแคลนมีความทุกข์ยากหรือด้อยพัฒนาแล้ว วัดจะดำรงอย่างสวยงามหรือเจริญอยู่ได้อย่างไร เมื่อชาวบ้านไม่มีกิน พระสงฆ์จะมีฉันอย่างสมบูรณ์ได้อย่างไร ดังนั้นวัดหรือพระสงฆ์กับชาวบ้านจึงต้องพัฒนาไปควบคู่กัน บ้านพึ่งวัดและวัดพึ่งบ้านเป็นสภาพที่เกิดขึ้นมาโดยตลอดทุกยุคทุกสมัย เพราะฉะนั้น เมื่อพบเห็นหมู่บ้านไม่เจริญ ประชาชนทุกข์ยากมีความลำบาก พระสงฆ์และชาวบ้านจึงต้องรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน นอกจากนี้จากการที่พระพุทธศาสนามีหลักธรรมคำสอนที่เหมาะสมจะนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมได้อีก ทั้งพระสงฆ์คือผู้ที่ชาวบ้านในชนบทให้ความเคารพนับถือมาก มีศักยภาพในการชักจูงชาวบ้านให้เข้าร่วมทำกิจกรรมใด ๆ ได้ง่าย ดังนั้น พระสงฆ์จึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะช่วยแบ่งเบาภาระของชาวชุมชนได้ดีอีก ทั้งยังเป็นการช่วยเสริมภาพพจน์ที่ดีของพระสงฆ์ต่อชุมชนด้วย ซึ่งบทบาทของพระสงฆ์มีดังนี้ (ประเวศ วะสี, 2539)

พระครูสีลสาราภรณ์ มีนามเดิมว่า สมสิทธิ์ สุริโย เจ้าอาวาสวัดป่าสักดาราม บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด หรือรู้จักกันดีในนามหลวงปู่สมสิทธิ์ ปัจจุบันท่านมีอายุ 59 ปี 39 พรรษา พระดีศรีร้อยเอ็ดรูปหนึ่งที่มีความรู้ทั้งด้านปริยัติละปฏิบัติ ท่านฝึกฝนเล่าเรียนและได้รับการถ่ายทอดวิชาจากหลวงปู่ทองมาจนชำนาญด้านอักขระธรรมโบราณและด้านวิทยาคาถาอาคมต่าง ๆ การพัฒนาท้องถิ่นนั้นเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะพัฒนาประเทศให้มีความเข้มแข็ง แต่จะต้องได้รับความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามบทบาทหน้าที่ของตนในทุกฝ่ายทั้งประชาชน ผู้ปกครองและหน่วยงานต่าง ๆ กล่าวคือ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่น ในบทบาทเช่นนี้พระสงฆ์จะต้องทำหน้าที่ทั้งด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ การทำหน้าที่เหล่านี้ถือเป็นบทบาทสำคัญในการมีส่วนพัฒนาท้องถิ่นอย่างยิ่งเพราะพระสงฆ์ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่อยู่คู่กับประชาชนมาอย่างยาวนานจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น

จากประเด็นที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูสีลสาราภรณ์ เจ้าอาวาสวัดป่าสักดาราม บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยมุ่งศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น และเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูสีลสาราภรณ์ เจ้าอาวาสวัดป่าสักดาราม บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูสีลสาราภรณ์ เจ้าอาวาสวัดป่าสักดาราม บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูสีลสาราภรณ์เจ้าอาวาสวัดป่าสักดาราม บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** ได้แก่ 1) ผู้ใหญ่บ้าน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน 4) พระสงฆ์ 5) ประชาชน และ 6) ปราชญ์ชาวบ้าน

2. **กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย** คัดเลือกด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง ได้แก่ 1) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 2 คน 4) ประชาชน จำนวน 5 คน และ 5) พระสงฆ์ 1 รูป และ 6) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน

3. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) โดยมีกรอบตามประเด็นที่ทำการศึกษาซึ่งทำการสังเคราะห์จากกรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ประเด็นบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น
2. ประเด็นปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น
3. ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น

4. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสาร วิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

5. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสังเกตกับการสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์แยกแยะเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการศึกษาและตามกรอบแนวคิด เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่รวบรวมประเด็นได้อย่างมีระบบ

6. กรอบการวิเคราะห์การวิจัย

กรอบการวิเคราะห์วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูสีลสาราภรณ์ เจ้าอาวาสวัดป่าสักดาราม บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยเขียนให้เป็นแผนภาพ ดังนี้

ตัวแปรต้น

1. ด้านบทบาทการเผยแผ่
2. ด้านการศึกษาสงเคราะห์
3. ด้านการสาธารณสงเคราะห์

ตัวแปรตาม

บทบาทพระสงฆ์กับ
การพัฒนาท้องถิ่น

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูสีลสาราภรณ์ เจ้าอาวาสวัดป่าสักดาราม บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูสีลสาราภรณ์ เจ้าอาวาสวัดป่าสักดาราม บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านบทบาทการเผยแผ่” พบว่า พระสงฆ์ได้เน้นการเผยแผ่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมส่งเสริมศาสนาในวันสำคัญต่าง ๆ ในรอบปี บางครั้งก็ตอบรับนโยบายของรัฐและท้องถิ่น เช่น โครงการธรรมสัญจรโดยถือเป็นการเผยแผ่เชิงรุก และได้มีการจัดโครงการกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเอง เช่น โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เป็นการในช่วงปิดเทอมของเยาวชนชายเข้าหาพระพุทธศาสนา การจัดกิจกรรมต่อต้านยาเสพติด การรณรงค์ให้ชุมชนปลอดอบายมุข

ประเด็นบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านการศึกษาสงเคราะห์” พบว่า พระสงฆ์ที่มีศักยภาพด้านสอนหลักธรรม ยังมีบทบาทในการสอนหลักธรรม จริยธรรมในโรงเรียนหรือบางครั้งอาจจัดการเรียนการสอนในวัด และยังได้เข้าไปมีส่วนร่วมด้านการเป็นกรรมการด้านการศึกษาในโรงเรียนทั้งยังมอบทุนทรัพย์ให้กับเยาวชน และยังมีโครงการอบรมธรรมสัญจรอีกด้วย

ประเด็นบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์” พบว่า พระสงฆ์ได้มีการเข้ามามีส่วนร่วมในการก่อสร้างสาธารณประโยชน์ในชุมชน เช่น ศาลาประชาคม ตัดและขยายถนนภายในชุมชน พัฒนาสภาพภูมิทัศน์ริมถนน สร้างประปา และให้ความช่วยเหลือเป็นที่พักพิงในยามที่ประชาชนประสบภัยด้านต่าง ๆ เช่น อุทกภัย อัคคีภัยและวาตภัย

2. ปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูสีลสาราภรณ์ เจ้าอาวาสวัดป่าสักดาราม บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านบทบาทการเผยแผ่” พบว่า เกิดปัญหาระหว่างพระสงฆ์ระดับสังฆาธิการกับพระสงฆ์ระดับปฏิบัติ การจัดระเบียบสงฆ์ไม่มีความเหมาะสม ขาดระเบียบที่แน่นอนชัดเจน พระสงฆ์ขาดความรู้ความชำนาญด้านการเผยแผ่จึงทำให้การเผยแผ่ขาดประสิทธิภาพ บางครั้งถูกระบบอุปถัมภ์ครอบงำทำให้ยึดติดในเงินวัตถุตอบแทนและมีระบบพรรคพวก

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านบทบาทการศึกษาสงเคราะห์” พบว่า พระสงฆ์ฝ่ายปกครองไม่มีการดูแลดูความเหมาะสมของพระสงฆ์ บางรูปด้อยการศึกษาทั้งด้านโลกียะศึกษาและโลกุตระศึกษา เป็นเหตุให้ขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ผู้สอนยังไม่มีความรู้ความชำนาญต่อการฝึกอบรม ทำให้การสอนขาดประสิทธิภาพและพระสงฆ์ในชนบทยังมีไม่เพียงพอต่อสถานศึกษา

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์” พบว่า รัฐยังไม่มีกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านงบประมาณเบื้องต้นในการพัฒนาวัด ในคราวที่ต้องจัดกิจกรรมหรือสร้างสิ่งปลูกสร้างที่เป็นสาธารณสงเคราะห์ให้เพียงพอกับประชาชนและพระสงฆ์ แต่ยังคงงบประมาณสนับสนุนจากรัฐพระสงฆ์จึงต้องร่วมกับชาวบ้านในการหางบประมาณในการสร้างทำให้การสร้างหรือบูรณะสิ่งต่าง ๆ ต้องใช้เวลานานพอสมควร

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูสีลสาราภรณ์ เจ้าอาวาสวัดป่าสักคาราม บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านการเผยแผ่” พบว่า พระสงฆ์ฝ่ายปกครองต้องวางกฎระเบียบเบื้องต้น มอบหมาย ชี้แนะพร้อมเครื่องมือในการดำเนินงาน เช่น การจัดอบรม การมอบอำนาจหน้าที่ กระตุ้นตักเตือน และพระสงฆ์ฝ่ายปกครองต้องมีการพัฒนาด้านการเผยแผ่รูปแบบใหม่ ๆ มาแนะนำอยู่เสมอเพื่อให้ทันการพัฒนาของสังคมปัจจุบัน

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์” พระสงฆ์ต้องได้รับการจัดอบรมความรู้ให้มีความชำนาญทุกแขนงหรือพัฒนาความรู้ให้กับพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ด้านการศึกษา สอนหนังสือให้กับนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ พระสงฆ์ที่อายุพรรษามากกว่าจะต้องคัดกรองความเหมาะสมของพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่นั้นเพื่อให้การสอนเกิดประสิทธิภาพ

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านบทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์” พบว่า รัฐยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาวัดหรือสนับสนุนบทบาทด้านการพัฒนาท้องถิ่นของพระสงฆ์ หรือส่วนที่ต้องส่งเสริมสนับสนุนนโยบายจากภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม พระสงฆ์และประชาชนจะต้องร่วมกันนำเรื่องไปเสนอปัญหาให้กับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ดำเนินการในระดับต่อไป แต่อาจจะต้องใช้ระยะเวลานานในการดำเนินการเพื่อให้ถึงภาครัฐ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูสีลสาราภรณ์ เจ้าอาวาสวัดป่าสักคาราม บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้คือ

1. บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น พระครูสีลสาราภรณ์ เจ้าอาวาสวัดป่าสักคาราม บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านบทบาทด้านการเผยแผ่” กล่าวคือ คณะสงฆ์ภายใต้การกำกับดูแลในระบบการปกครองที่มีระดับชั้นนั้น ได้เน้นให้พระสงฆ์ทำงานเผยแผ่ด้วยการตอบรับนโยบายของมหาเถรสมาคม ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในรอบปี หรือการตอบรับนโยบายของรัฐและของท้องถิ่น เช่น โครงการธรรมสัญจรโดยจัดขึ้นในช่วงเข้าพรรษาโดยถือเป็นการเผยแผ่เชิงรุก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระไพศาล วิสาโล (2546) ที่กล่าวไว้ว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอนาคตนั้น พระภิกษุจะต้องทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเชิงรุก ต้องการอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ทันสมัยในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แต่จะต้องรักษาหลักธรรมคำสอนที่ถูกต้องตามพุทธวจนะไว้ให้มั่นคง เป็นสิ่งสำคัญในการทำให้พระพุทธศาสนากลับมามีบทบาทที่สำคัญในโลกอีกครั้ง

ประเด็นบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์” กล่าวคือ พระสงฆ์ที่มีศักยภาพด้านการสอนหลักธรรม ยังมีบทบาทในการสอนหลักธรรมจริยธรรมในโรงเรียน ทั้งยังมอบทุนทรัพย์ให้แก่เยาวชนผู้ที่มีความประพฤติดีและเรียนดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระครูสังฆรักษ์พศวีร์ อธิปัญโญ (2551) ที่กล่าวไว้ว่า การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล สถาบันการศึกษาหรือจัดสถานศึกษาภายในวัด เพื่อสงเคราะห์แก่เด็กและเยาวชนให้ได้

การศึกษาเล่าเรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย อาจเป็นโรงเรียนการกุศลในวัดหรือโรงเรียน ศึกษา สงเคราะห์เด็กยากจนหรือศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์หรือศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

ประเด็นบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านบทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์” กล่าวคือ บางครั้งพระสงฆ์ยังมีส่วนร่วมสำคัญในการร่วมก่อสร้างสาธารณประโยชน์ เช่น ศาลาประชาคม ตัดและขยายถนน พัฒนาสภาพภูมิทัศน์ริมถนน สร้างประปา และให้ความช่วยเหลือเป็นที่พึ่งพิงให้กับ ประชาชนในยามที่ประชาชนประสบภัยต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมการศาสนา (2542) ที่กล่าวไว้ว่า การสาธารณสงเคราะห์เป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระ ธรรมวินัย ได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระสงฆ์สามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระสงฆ์ สามเณรที่วัดประสบภัยขาดแคลน วัดและเจ้าอาวาสพระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคมเช่นให้ ใช้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออม ทรัพย์ การช่วยเหลือผู้ยากไร้

2. ปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น พระครูสีลสาราภรณ์ เจ้าอาวาสวัดป่าสักดาราม บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านบทบาทการเผยแผ่” กล่าวคือ เกิดปัญหาห้วงความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์ระดับสังฆาธิการกับพระสงฆ์ระดับปฏิบัติ การจัดการระเบียบสงฆ์ไม่มีความเหมาะสม ขาดระเบียบที่แน่นอนชัดเจน ผู้ที่ได้รับมอบหมายอำนาจขาด ความรู้ในหน้าที่ที่ได้รับ ส่งผลให้การเผยแผ่ขาดประสิทธิภาพ อ่อนแอและหย่อนยาน บางครั้งการบังคับ บัญชาของแต่ละส่วนรับผิดชอบขาดการติดต่อประสานงานระหว่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแสวง รัตนมณฑล (2545) ที่กล่าวไว้ว่า บางชุมชนท้องถิ่นพบปัญหาขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้ ด้วยเหตุผล คือ วัฒนธรรมที่ประชาธิปไตยเบ่งบาน ประกอบกับสื่อสารสนเทศที่ล้ำสมัย ทำให้ประชาชน รวมไปถึงพระสงฆ์เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้รวดเร็วและล้ำสมัย

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านบทบาทการศึกษา สงเคราะห์” กล่าวคือ พระสงฆ์ฝ่ายสังฆาธิการยังไม่มี การควบคุมดูแลพระสงฆ์ฝ่ายปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด และพระสงฆ์ฝ่ายปฏิบัติงานยังขาดความชำนาญทุกแขนงต่อการฝึกอบรม ทำให้พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ในการ ให้ความรู้ในด้านวิชาการนั้นขาดประสิทธิภาพ พระสงฆ์ที่เป็นคณะพระวิทยากรในชนบทก็ยังไม่เพียงพอต่อ สถานศึกษา ทำให้การปฏิบัติงานไม่สม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แสวง รัตนมณฑล (2545) ที่ กล่าวไว้ว่า ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ การขาดกระบวนการที่มีส่วนร่วมของ ภาคประชาสังคม ในกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมกันรับผิดชอบ จึงทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวข้างต้น ขึ้น

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านบทบาทการสาธารณ สงเคราะห์” กล่าวคือ รัฐยังไม่มี การเข้ามาช่วยเหลือที่ชัดเจนเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาวัดหรือในส่วนที่ต้อง ส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านงบประมาณเบื้องต้นในการบูรณะ สถานที่ต่าง ๆ โครงการสร้างสิ่งปลูกสร้างภายในวัดหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จึงทำให้การบูรณะล่าช้าไม่ เพียงพอต่อการใช้งานของประชาชนและพระสงฆ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (2522) ที่กล่าวไว้ว่า บริบทของชุมชนเมืองหรือกึ่งเมืองอันมีความหลากหลายของระบบทางสังคมหรือพหุ สังคม ทำให้กระบวนการพัฒนาเป็นไปอย่างล่าช้าซึ่งแตกต่างจากระบบสังคมที่เป็นเอกภาพที่สามารถพัฒนา ไปอย่างรวดเร็ว

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูสีลสาราภรณ์ เจ้าอาวาสวัดป่าสักคาราม บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้าน บทบาทการเผยแผ่” กล่าวคือ พระสงฆ์ระดับฆราวาสหรือพระสงฆ์ฝ่ายปกครองต้องวางกฎระเบียบเบื้องต้น ให้กับพระสงฆ์ฝ่ายปฏิบัติการ วางแผน มอบหมายและชี้แนะแนวทางพร้อมเครื่องมือในการดำเนินงาน เช่น การจัดอบรม การมอบหมายอำนาจหน้าที่ กระตุ้นเตือน เพราะมองเห็นปัญหาและมีอำนาจแก้ไขและที่สำคัญพระสงฆ์ผู้ปกครองต้องมีรูปแบบการพัฒนาด้านการเผยแผ่ใหม่ ๆ มาแนะนำอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของ ทิตยา สุวรรณขุ (2527) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ และได้ กำหนดทิศทางและมุ่งที่จะควบคุมการเปลี่ยนแปลงด้วยสภาวะการพัฒนาเป็นสภาวะการใช้ความรู้ ความสามารถของตนได้เต็มที่ โดยไม่มีสภาวะครอบงำ เช่น การบีบคั้นทางการเมือง ความบีบคั้นทาง เศรษฐกิจ

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้าน บทบาทการศึกษาสงเคราะห์” กล่าวคือ พระสงฆ์ระดับผู้ปกครองจะต้องจัดการอบรมความรู้ ให้กับ พระสงฆ์ฝ่ายปฏิบัติงานให้มีความชำนาญการทุกแขนง หรือพัฒนาความรู้ให้กับพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ในด้าน การเป็นพระวิทยากรหรือพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษามากกว่าจะต้องคัดกรองความเหมาะสมให้กับผู้ที่ได้รับ หน้าที่เป็นพระวิทยากรเพื่อให้การสอนเกิดประสิทธิภาพ และเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิตยา สุวรรณขุ (2527) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงและได้ กำหนดอัตราทิศทางการเปลี่ยนแปลงด้วยสภาวะการพัฒนาเป็นสภาวะการใช้ความรู้ความสามารถของตน ได้เต็มที่โดยไม่มีสภาวะครอบงำ

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้าน บทบาทการสาธารณสงเคราะห์” กล่าวคือ รัฐยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการส่งเสริมบทบาทการ พัฒนาของพระสงฆ์อย่างเป็นรูปธรรม จึงทำให้ขาดงบประมาณในการบูรณะสถานที่สาธารณสงเคราะห์ ภายในวัด ทำให้ไม่เพียงพอต่อการใช้งานของประชาชนและพระสงฆ์ที่มาทำกิจกรรม ในวัด ประชาชนและ พระสงฆ์จึงต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการระดมทุนจากการทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ มาใช้ในการบูรณะ และก่อสร้างและนำเสนอเรื่องให้กับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของ ทิตยา สุวรรณขุ (2527) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงและได้กำหนด อัตราทิศทางการเปลี่ยนแปลงด้วยสภาวะการพัฒนาเป็นสภาวะการใช้ความรู้ความสามารถของตนได้เต็มที่ โดยไม่มีสภาวะครอบงำ

ข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูสีลสาราภรณ์ เจ้าอาวาสวัดป่าสักคาราม บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้เขียนมีข้อค้นพบ หรือองค์ความรู้ใหม่ ที่ควรนำเสนอในประเด็นสำคัญ ดังนี้คือ

บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูสีลสาราภรณ์
เจ้าอาวาสวัดป่าสักดาราม บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น

- ด้านบทบาทการเผยแผ่
- ด้านการศึกษาสงเคราะห์
- ด้านการสาธารณสงเคราะห์

ปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์
กับการพัฒนาท้องถิ่น

- ด้านบทบาทการเผยแผ่
- ด้านการศึกษาสงเคราะห์
- ด้านการสาธารณสงเคราะห์

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค
บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น

- ด้านบทบาทการเผยแผ่
- ด้านการศึกษาสงเคราะห์
- ด้านการสาธารณสงเคราะห์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์มีการพัฒนาตนเองทั้งทางธรรมและทางโลก เพื่อจะสามารถนำมา
อบรมสั่งสอนเยาวชน และประชาชนได้อย่างถูกต้องและน่าสนใจ

1.2 พระสงฆ์ควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเป็นช่องทางในการศึกษาหา
ความรู้ การเผยแผ่ธรรมะของพระพุทธศาสนาและนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นด้านต่าง ๆ

1.3 ในฐานะที่พระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งและส่วนใหญ่ที่อยู่ในชุมชนมาเป็นเวลานาน พระสงฆ์จึง
ควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการวางแผน การนำเสนอนโยบายต่าง ๆ ในการพัฒนา
ชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้มีบทบาทมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาท้องถิ่นของพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภออื่น ๆ ในจังหวัดร้อยเอ็ดหรืออาจเป็นจังหวัดอื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความสามารถในการพัฒนาท้องถิ่นของพระสงฆ์ที่มีบทบาทโดดเด่นในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2542). *คู่มือการบริหารและการจัดการวัดฉบับย่อ*. กรุงเทพฯ ฯ : การศาสนา.
- จิตยา สุวรรณชนู. (2527). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ประเวศ วะสี. (2539). *พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม ในหลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.
- แสง รัตนมงคลมาศ. (2545). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ ฯ : เพชรสยามการพิมพ์.
- พระครูสังฆรักษ์พิศวีร์ ธีรปัญญา (ภวกานันท์). (2551). *บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศักยภาพพระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไพศาล วิสาโล. (2546). *พระพุทธศาสนาไทยในอนาคตแนวโน้มและทางออกจากวิกฤต*. กรุงเทพฯ ฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล). (2552). *การบริหารวัด*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ ฯ : เอสทีพีเพอร์จำกัด.
- อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. (2522). *คำบรรยายลักษณะวิชาทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ ฯ : ม.ป.พ.